

3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), Nghị quyết 29-NQ/TW Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về *Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*.
4. Quốc hội (2005), *Luật Giáo dục năm 2005*.
5. Quốc hội (2009), *Luật Giáo dục sửa đổi bổ sung năm 2009*.
6. Quốc hội (2014), Nghị quyết số 88/2014/QH13 về *Đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông*.

## MỘT SỐ GIẢI PHÁP TRONG CÔNG TÁC QUẢN LÝ TRƯỜNG PHỔ THÔNG ĐỐI VỚI CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG TỔNG THỂ THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH

NGUYỄN HỒNG LIÊU (\*)

### 1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Nghị quyết 29-NQ/TW của Trung ương về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục Việt Nam, trong đó trọng tâm là “*chuyển một nền giáo dục từ chủ yếu là truyền thụ kiến thức sang nền giáo dục chủ yếu là rèn luyện phẩm chất, năng lực người học*”. Tinh thần này đã được thể hiện trong Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể, trong đó xác lập mục tiêu của chương trình là: *3 phẩm chất* (Sống yêu thương, Sống tự chủ, Sống trách nhiệm), *8 năng lực* chung (Năng lực tự học, Năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo, Năng lực thẩm mỹ, Năng lực thể chất, Năng lực giao tiếp, Năng lực hợp tác, Năng lực tính toán, Năng lực công nghệ thông tin và truyền thông (ICT) xuyên suốt chương trình giáo dục từ lớp 1 đến lớp 12 và 8 nhóm năng lực chuyên biệt gắn với các bộ môn khoa học.

Đáp ứng Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể theo định hướng phát triển năng lực học sinh đòi hỏi mỗi trường phải đổi mới từ công tác quản lý; việc sử dụng điều kiện cơ sở vật chất, phương tiện dạy học; đến tổ chức hoạt động giáo dục theo nội

dung và hình thức mới, phù hợp điều kiện của từng trường. Trong đó, trước hết đổi mới về quản lý nhà trường là cơ bản và quan trọng.

### 2. QUAN ĐIỂM VỀ CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG TỔNG THỂ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH

#### 2.1. Về nội dung

Nội dung giáo dục phổ thông bảo đảm tinh giản, hiện đại, thiết thực, thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn, phù hợp với đặc điểm tâm - sinh lý lứa tuổi học sinh; giáo dục nhân cách, đạo đức, văn hóa pháp luật và ý thức công dân; tập trung vào những giá trị cơ bản của văn hóa, truyền thống và đạo lý dân tộc, tinh hoa văn hoá nhân loại, giá trị cốt lõi và nhân văn của chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh; dạy ngoại ngữ và tin học theo hướng chuẩn hóa, thiết thực, bảo đảm năng lực sử dụng của học sinh; giáo dục nghệ thuật và giáo dục thể chất coi trọng việc định hướng thẩm mỹ và bồi dưỡng hứng thú rèn luyện sức khỏe, hoạt động nghệ thuật (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2014).

(\*) Thạc sĩ. Phó Hiệu trưởng Trường Cán bộ quản lý giáo dục Thành phố Hồ Chí Minh.

## 2.2. Về phương pháp và hình thức tổ chức học tập

Phương pháp dạy và học theo định hướng phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học sinh; tập trung dạy cách học và rèn luyện năng lực tự học, tạo cơ sở để học tập suốt đời, tự cập nhật và đổi mới tri thức, kỹ năng, phát triển năng lực; khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc; vận dụng các phương pháp, kỹ thuật dạy học một cách linh hoạt, sáng tạo, phù hợp với mục tiêu, nội dung giáo dục, đối tượng học sinh và điều kiện cụ thể của mỗi cơ sở giáo dục phổ thông (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2014).

Đa dạng hóa hình thức tổ chức học tập, coi trọng cả dạy học trên lớp và các hoạt động xã hội, trải nghiệm sáng tạo, tập dượt nghiên cứu khoa học. Phối hợp chặt chẽ giáo dục nhà trường, giáo dục gia đình và giáo dục xã hội.

Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong các hoạt động giáo dục.

## 2.3. Về đánh giá kết quả học tập

Hình thức và phương pháp thi, kiểm tra và đánh giá chất lượng giáo dục, ảo đảm trung thực, khách quan, góp phần hướng dẫn, điều chỉnh cách học và cách dạy. Phối hợp sử dụng kết quả đánh giá trong quá trình học với đánh giá cuối kỳ, cuối năm học; đánh giá của người dạy với tự đánh giá của người học; đánh giá của nhà trường với đánh giá của gia đình và của xã hội; thực hiện đánh giá chất lượng giáo dục phổ thông ở cấp độ quốc gia, địa phương và tham gia các kỳ đánh giá quốc tế để làm căn cứ đề xuất chính sách, giải pháp cải thiện chất lượng giáo dục phổ thông (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2014).

*Tóm lại*, chương trình giáo dục phổ thông tổng thể định hướng phát triển năng lực học sinh chú trọng về nội dung giáo dục là kiến thức và kỹ năng; về phương pháp và

hình thức tổ chức học tập chủ đạo là tích hợp kiến thức liên môn giúp học sinh phát triển khả năng huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng,... thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau để giải quyết có hiệu quả các vấn đề trong học tập và trong cuộc sống, được thực hiện ngay trong quá trình lĩnh hội tri thức và rèn luyện kỹ năng; phát triển được những năng lực cần thiết, nhất là năng lực giải quyết vấn đề và hoạt động trải nghiệm trong đó từng học sinh được trực tiếp hoạt động thực tiễn trong nhà trường hoặc trong xã hội dưới sự hướng dẫn và tổ chức của nhà giáo dục, qua đó phát triển tình cảm, đạo đức, các kỹ năng và tích lũy kinh nghiệm riêng của cá nhân. Trải nghiệm sáng tạo là hoạt động được coi trọng trong từng môn học; đồng thời trong kế hoạch giáo dục cũng ố trí các hoạt động trải nghiệm sáng tạo riêng, mỗi hoạt động này mang tính tổng hợp của nhiều lĩnh vực giáo dục, kiến thức, kỹ năng khác nhau.

## 3. THỰC TRẠNG CÁC NGUỒN LỰC TRONG NHÀ TRƯỜNG PHỔ THÔNG TRƯỚC YÊU CẦU ĐỔI MỚI THEO CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG TỔNG THỂ

- Về năng lực tài chính, cơ sở vật chất. Điều kiện cơ sở vật chất, trang thiết bị, phương tiện dạy học đã được đầu tư, nâng cấp, sửa chữa và bổ sung ở nhiều trường trong thời gian gần đây, tuy nhiên do điều kiện khách quan và chủ quan của từng trường và địa phương, vẫn còn hạn chế nhiều về sự đồng bộ của hệ thống phòng học, sân chơi, thư viện, phòng chức năng, thực hành, thí nghiệm đến trang thiết bị công nghệ, thông tin... Lớp học thiết kế theo hình thức tổ chức dạy học tập trung với sĩ số học sinh đông, không gian hẹp, khó thay đổi sắp xếp trong giờ học;

- Về phương tiện học tập chủ yếu là sách giáo khoa, ảnh, phần...;

- Kinh phí cho hoạt động giáo dục của nhà trường phụ thuộc chủ yếu nguồn ngân sách

Nhà nước; một phần từ cha mẹ học sinh và nguồn xã hội hóa của nhà trường.

- *Về năng lực nghề nghiệp của cán bộ quản lý và giáo viên.* Trường phổ thông với đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên phần lớn là có tâm huyết, gắn bó với nghề. Tuy nhiên, cán bộ lãnh đạo nhà trường chủ yếu được quy hoạch từ những thầy cô có năng lực trong giảng dạy, uy tín trong tập thể nhà trường và bổ nhiệm giữ vai trò quản lý. Thầy cô đã được đào tạo bài bản về nghiệp vụ sư phạm nhưng nghiệp vụ quản lý thì chưa qua đào tạo hoặc được đào tạo, bồi dưỡng nhưng chưa chuyên sâu. Vì vậy, chủ yếu thầy cô quản lý nhà trường theo kinh nghiệm và sở trường của mỗi người, năng lực quản lý hành chính và chuyên ngành hạn chế. Dẫn đến thực trạng trong công tác quản lý nhà trường không theo quy trình và thiếu tính chuyên nghiệp; thiếu sự năng động, sáng tạo và chủ động trong quản lý, tâm lý trông chờ, ỷ lại; cụ thể hóa trong vận dụng văn bản hành chính còn hạn chế, thiếu linh hoạt; phương pháp quản lý hoặc theo mệnh lệnh hành chính, hoặc cả nể, vị tình, thiếu quyết đoán và sợ chịu trách nhiệm.

Về phía giáo viên giảng dạy, đội ngũ thầy cô đã được đào tạo theo từng chuyên ngành từ trường sư phạm. Thực tiễn cho thấy, bên cạnh kiến thức đã được đào tạo, một số thầy cô tự học tập, tìm hiểu, cập nhật nâng cao chuyên môn và mở mang kiến thức xã hội. Tuy nhiên, đánh giá chung hầu hết giáo viên mới chỉ nắm vững kiến thức bộ môn mình giảng dạy, về kiến thức liên môn còn hạn chế. Bên cạnh đó, phương pháp và hình thức tổ chức học tập của thầy cô phần lớn vẫn theo phương pháp cũ, mang tính một chiều, ít tương tác: giáo viên chủ động, học sinh thụ động (hình thức tổ chức trên lớp, thuyết trình: thầy giảng - trò nghe, ghi chép...).

- *Về học sinh.* Phần lớn học sinh quen với phương pháp giảng dạy truyền thống, phụ

thuộc nhiều vào giáo viên, chưa chủ động trong tìm hiểu, nghiên cứu, học tập.

#### **4. MỘT SỐ KHÓ KHĂN KHI THỰC HIỆN CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG TỔNG THỂ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH**

Chương trình giáo dục định hướng theo năng lực học sinh đặt ra khó khăn như: đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên có khả năng tổ chức dạy học theo hướng phát triển năng lực người học; điều kiện cơ sở vật chất, phòng ốc, sân chơi, bài tập đầy đủ, đồng bộ và hợp lý để đáp ứng linh hoạt trong phương pháp và hình thức tổ chức học tập; phương tiện, trang thiết bị công nghệ, thông tin để học sinh có điều kiện tìm hiểu, tự học, tự tìm tòi, sáng tạo; hoạt động trải nghiệm cần đến nguồn tài chính, sự phối hợp các lực lượng xã hội với nhà trường trong giáo dục, sự đồng thuận và ủng hộ của cha mẹ học sinh và vai trò tổ chức hoạt động giáo dục của giáo viên - giáo viên giữ vai trò người thầy về kiến thức, đồng thời là nhà tổ chức, định hướng hoạt động của học sinh.

Như vậy, để áp dụng chương trình giáo dục theo định hướng năng lực học sinh đạt kết quả cần phải tập trung giải quyết các vấn đề: đội ngũ cán bộ quản lý nhà trường, các nhà sư phạm và điều kiện học tập của học sinh.

#### **5. MỘT SỐ GIẢI PHÁP CẦN THIẾT KHI TRIỂN KHAI CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG TỔNG THỂ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH**

Chương trình giáo dục tổng thể, để tổ chức thực hiện đạt hiệu quả, Hiệu trưởng trường phổ thông cần giải quyết những vấn đề như:

+ *Quán triệt tư tưởng thực hiện Chương trình giáo dục định hướng phát triển năng lực học sinh.* Hiệu trưởng các trường tham gia các chương trình tập huấn, hội nghị, hội thảo, bồi dưỡng về Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể, nghiệp vụ quản lý theo chương

trình tổng thể. Triển khai các văn bản quy định tới đội ngũ trong nhà trường để thầy cô nắm vững và thống nhất thực hiện.

+ *Tổ chức thực hiện:*

*Xây dựng kế hoạch và thực hiện đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ*

- Đặc biệt quan tâm đến cán bộ quản lý với vai trò “máy cày” của nhà trường. Đề xuất với Sở, Phòng giáo dục và đào tạo phối hợp cùng các cơ sở đào tạo, bồi dưỡng về nghiệp vụ quản lý giáo dục thực hiện bồi dưỡng đội ngũ lãnh đạo nhà trường tinh thông về chuyên môn, giỏi về nghiệp vụ quản lý.

- Khuyến khích giáo viên tự học, tự bồi dưỡng kiến thức liên môn và kiến thức xã hội.

- Liên kết với các trường, trung tâm, cơ sở đào tạo, bồi dưỡng để đào tạo lại, bồi dưỡng kiến thức liên môn, phương pháp dạy học trải nghiệm, kỹ năng tổ chức dạy học tích hợp cho giáo viên.

- Tổ chức thao giảng Trường, thao giảng Cụm dạy thử theo chương trình và phương pháp mới để giáo viên tham dự, học hỏi, rút kinh nghiệm từ đồng nghiệp, giáo viên khác trước khi áp dụng đại trà.

*Chuẩn bị các điều kiện về cơ sở vật chất, phương tiện tổ chức các hoạt động giáo dục*

- Xây dựng kế hoạch đề xuất nâng cấp, sửa chữa, bổ sung phương tiện, trang thiết bị dạy học từ nguồn ngân sách.

- Có kế hoạch thực hiện công tác xã hội hóa chặt chẽ. Huy động nguồn lực từ xã hội (doanh nghiệp, cá nhân) đồng thời cần thiết có sự phối hợp và hỗ trợ tinh thần, tài chính từ cha mẹ học sinh cho các hoạt động thực nghiệm, trải nghiệm của mỗi môn học trong chương trình.

- Có kế hoạch phối hợp với địa phương, tổ chức xã hội, các cá nhân trong chương trình thực tế, hoạt động trải nghiệm của học sinh.

*Xây dựng chương trình môn học*

Thực hiện chương trình môn học đạt kết quả là trọng tâm của Chương trình giáo dục tổng thể. Vì vậy, cần thực hiện xây dựng chương trình môn học theo quy trình. Khi xây dựng chương trình môn học của từng trường cần dựa trên cơ sở chương trình khung đồng thời xuất phát từ thực tiễn nhà trường và địa phương, để xây dựng chương trình môn học của trường mình. Căn cứ theo đặc điểm học sinh, điều kiện của trường mình về giáo viên và cơ sở vật chất, từ đó hiệu trưởng chỉ đạo tổ trưởng bộ môn phát triển chương trình từ xác định mục tiêu của môn học, phương pháp và hình thức tổ chức học tập đến hình thức kiểm tra đánh giá sao cho phù hợp và hiệu quả.

Cùng với năng lực, kinh nghiệm của mỗi nhà quản lý - hiệu trưởng trường phổ thông kết hợp chương trình giáo dục mới khoa học và hợp lý đã được nghiên cứu và vận dụng sẽ đem lại kết quả cho người học, thành tích của mỗi nhà trường và thành công trong đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục - đào tạo.

## TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2014), *Đề án Đổi mới chương trình và sách giáo khoa giáo dục phổ thông* (Dự thảo).
2. Chính phủ (2015), Quyết định số 404/QĐ-TTg phê duyệt *Đề án Đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông*.
3. Nguyễn Đức Chính (2015), *Phát triển chương trình giáo dục*, NXB Giáo dục Việt Nam.
4. Quốc hội (2014), Nghị quyết số 88/2014/QH13 về *đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông*.